

Asia Digilavastajan tekijänoikeus

Hakija P

Annettu 22.5.2018

Tiivistelmä

Digilavastajan nimi mainittiin alalla vallitsevan hyvän tavan mukaisesti.

LAUSUNTOPYYNTÖ

1. Hakijan lausuntopyynnössä on kyse hänen tekijänoikeuksistaan elokuvissa ”Lumottu lapsi” ja ”Luonnotar”. Molemmissa elokuvissa esiintyjä lukuun ottamatta kaikki näkyvä on tehty tietokoneella mallintaen. Hakija suoritti Lumotussa lapsessa (ensimmäinenokuva) sen digitaalisen lavastuksen/visualisoinnin eikä hän ole kirjoittanut sopimusta visualisointityön tekijänoikeuksista, joskin osasta oikeuksia on suullisesti sittemmin sovittu. Tuotantoyhtiö katsoo itsellään olevan rajoittamattomat oikeudet hyödyntää elokuvan kuvamateriaalia ja se julkaisee sitä erilaisina osina ilman minkäänlaista asiallista kreditointia. Hakija toivoo lisäksi näkemystä siitä, kenellä on oikeus hallita elokuvan virtuaalilavastukseen ja digitaalisiin animaatioihin liittyviä tekijänoikeuksia.
2. Luonnottaren (toinenokuva) tekijänoikeuksista on tehty sopimus, joka osoittaa tuotantoyhtiölle rajoittamattomat esitysoikeudet, mutta ei oikeutta käyttää työhön liittyvää kuvitusta esimerkiksi itsenäisissä web-sivustoissa. Jälkeenpäin sovittiin suullisesti, että kuvia voi käyttää myös mainittuihin tarkoituksiin, mikäli kreditointi on hoidettu asianmukaisesti. Kuvia käytetään kuitenkin jatkuvasti kaikessa tuotantoyhtiön mainonnassa ilman, että hakijan osallisuutta työhön on hyvän tavan mukaisesti ilmaistu.

VASTINE

3. K Oy (tuotantoyhtiö) on kertonut toimineensa kummankin elokuvan tuottajana. Hakija on allekirjoittanut ensimmäisen elokuvan tekijänoikeuksien kaupallisen hyödyntämisen oikeuksien luovuttamista koskevan vakuutuksen sekä toisen elokuvan tekijänoikeuksien kaupallisen hyödyntämisen oikeuksien luovuttamista koskevan sopimuksen, jotka tuotantoyhtiö on oheistanut vastineeseen. Hakija on itse muotoillut ja hyväksynyt molempien elokuvien kreditoinnit oman työpanoksensa osalta,

ja kreditoinnit on saman sisältöisinä sisällytetty elokuvien lopputeksteihin sekä elokuvia esitteleville verkkosivuille. Tuotantoyhtiö on toiminut elokuvien kreditoinnissa lain mukaisesti ja alan vakiintuneita, yleisiä käytäntöjä noudattaen.

4. Hakijan nimi ei näy toisen elokuvan markkinointimateriaaleissa, koska hakija on itse kieltänyt nimensä käyttämisen elokuvan markkinoinnissa ja markkinointimateriaaleissa. Tuotantoyhtiö on kunnioittanut tätä vaatimusta ja jättänyt hänen nimensä pois markkinointimateriaaleista. Yhtiö on toiminut lain, sopimusten, hyvän tavan ja alan vakiintuneiden, yleisten käytäntöjen mukaisesti elokuvien tuotannoissa ja markkinoinnissa.
5. Hakija on antanut vielä vastauksen vastineeseen. Vastauksessaan hakija on kertonut olennaista olevan kysymyksen tekijän asianmukaisesta kreditoinnista. Kreditoinnista ei ole tarkkarajaista sopimusta eikä elokuvien lopputeksteistä ole suurempaa huomautettavaa. Hakija on halunnut nimensä pois toisen elokuvan markkinointimateriaaleista ja nimensä lopputeksteihin, so. tekijäluetteloon. Hakija on edellyttänyt, että hänen tekemänsä materiaalin käyttötavoista ja kreditoinnista markkinointimateriaalissa tai markkinoinnissa yleensä sovitaan kirjallisella sopimuksella.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

6. Tekijänoikeuslain (404/61) 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Tekijänoikeudesta

7. Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojatuista teoksista muun muassa elokuvateos.
8. Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että kirjallinen tai taiteellinen tuote ylittää teoskynnyksen eli yltää niin sanottuun teostasoon. Tällä tarkoitetaan sitä, että tuotteen on tekijänoikeussuojaa saadakseen oltava itsenäinen ja omaperäinen tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Erään teosharkinnassa apuna käytetyn määritelmän mukaan teoskynnys ylittyy, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu työhön ryhtyessään olisi tehnyt samanlaista teosta. Suojan edellytyksenä ei ole muita vaatimuksia. Esimerkiksi tuotteen kirjallisella tai taiteellisella tasolla tai sen aikaansaamiseksi vaaditulla työ- tai tietomäärällä ei ole merkitystä tekijänoikeussuojan kannalta. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla.
9. Euroopan yhteisöjen tuomioistuin katsoi 16.7.2009 antamassaan ratkaisussa C-5/08 (Infopaq), että 11 sanasta koostuva ilmaisu voi saada

tekijänoikeussuojaa, jos ilmaisu on omaperäinen, tekijänsä henkisen luomistyön tulos. Ratkaisussa C-145/10 (Painer), tuomioistuimien katsoi, että teos voi saada tekijänoikeussuojaa, jos se on tekijänsä henkisen luomistyön tulos siten, että se kuvastaa tekijän persoonaa ja siitä käyvät ilmi tekijän vapaat ja luovat valinnat teosta tehtäessä. Kansallisen tuomioistuimen tehtävä on ratkaista lopullisesti, ylittyykö teoskynnys.

10. Tekijänoikeuden sisällöstä on säädetty tekijänoikeuslain 2 §:ssä ja 3 §:ssä. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Sen mukaan tekijänoikeus tuottaa, tekijänoikeuslain 2 luvussa säädetyn rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti. Tekijänoikeuslain 2 §:n 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteelle, jonka avulla se voidaan toisintaa.
11. Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijän nimi on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappaleita tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla tai teoksen saattaminen yleisön saataviin sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.
12. Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tekijä voi kuitenkin luovuttaa oikeutensa kokonaan tai osittain, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat tekijänoikeuslain 27—29 §:ssä. Taloudelliset oikeutensa tekijä voi luovuttaa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi 3 §:n 3 momentin mukaan luopua vain, jos kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen.

Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

13. Korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2005:92 mukaan isyysoikeutta koskevan säännöksen tarkoituksena on sen esitöiden (Komiteanmietintö 1953:5, s. 48) mukaan ensisijaisesti suojata tekijän henkilöllisiä, kirjallisia ja taiteellisia etuja kysymyksen ollessa hänen teoksestaan. Säännös suojaa tekijää yleisesti. Tekijän tahdolle ja tarkoitukselle on annettava erityistä merkitystä arvioitaessa sitä, onko jokin menettely ollut säännöksen mukaista. Tekijän nimeä ei vastoin hänen tahtoaan saa siitä poistaa ilman, että menettely loukkaisi tekijän tekijänoikeuslain 3 §:n 1 momentista ilmenevää oikeutta. Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 1992:63

kysymys oli muun muassa tekijän nimen ilmoittamisesta korun myynnin yhteydessä.

Johtopäätökset tekijänoikeuden siirrosta ja esittävän taiteilijan isysoikeudesta

14. Hakija on oheistanut lausuntopyyntönsä molemmat elokuvateokset. Ensimmäinen, Lumottu lapsi on 47-minuuttinen Maurice Ravelin oopperan teemaan perustuva virtuaalilavastettu, ranskankielinen lastenelokuva vuodelta 2004. Luonnotar on kymmenminuuttinen, Jean Sibeliuksen säveltämään sinfoniseen runoon ja teemaltaan Kalevalan ensimmäiseen lauluun pohjautuva, virtuaalilavastettu musiikkilyhytelokuva vuodelta 2010. Kuten hakija on lausuntopyynnössään kertonut, molemmissa elokuvissa esiintyjä lukuun ottamatta kaikki näkyvä on tehty tietokoneella mallintaen. Kummankin elokuvan tietokoneanimaationa toteutettua virtuaalilavastusta voidaan tekijänoikeusneuvoston harkinnan mukaan pitää niin itsenäisenä ja omaperäisenä että ne ylittävät teoskynnyksen.
15. **Tekijänoikeuksien siirtoa koskien** ensimmäisen elokuvan tekijänoikeuksien kaupallisesta hyödyntämisestä on allekirjoitettu asianosaisten välillä esitys- levitys- sekä kaupallisen hyödyntämisen oikeuksien luovuttamista koskevaksi vakuutukseksi nimetty asiakirja, sekä toisen elokuvan tekijänoikeuksien kaupallisen hyödyntämisen oikeuksien luovuttamista koskeva alihankintasopimus. Se, ovatko ja missä määrin tekijänoikeudet siirtyneet lavastajalta tuotantoyhtiölle, on kyseisten sopimusten tulkintaa koskeva asia, joista tekijänoikeusneuvosto ei vakiintuneen käytännön mukaan anna lausuntoa.
16. **Isysoikeutta koskien** hakijan ja vastineenantajan näkemykset poikkeavat siitä, onko lavastajan mainitsemisesta tekijänä eli kreditoinnista sovittu molempia elokuvia koskien erikseen ja mikä on sopimusten tarkka sisältö. Se, onko asianosaisten kesken syntynyt jommankumman tai molempien elokuvien osalta kreditointitavasta sopimusta vai ei, on näyttökysymys, joihin tekijänoikeusneuvosto ei vakiintuneen käytännön mukaan ota kantaa. Asianosaiset ovat olleet yksimielisiä siitä, että toisen elokuvan markkinointimateriaaleissa ei tule mainita hakijan nimeä. Niiltä osin kuin hakijan oikeudesta tulla mainituksi tekijänä ei ole sovittu toisin, tekijänoikeusneuvosto lausuu mielipiteenään seuraavaa.
17. Kummassakin tekijänoikeusneuvostolle toimitetun elokuvan dvd-versiossa mainitaan tekijätiedoissa hakija lavastuksen osalta tekijänä ja hakija on todennut, ettei kummankaan elokuvan lopputekstien osalta ole suurempaa huomautettavaa, joten niiden osalta tuotantoyhtiö ei ole loukannut tekijän isysoikeutta.
18. Hakija on oheistanut myös yhdeksän hyperlinkkiä, joista kuusi ensimmäistä on mainittu lausuntopyynnössä ja kolme viimeistä hakijan vastineeseen antamassa vastauksessa. Ensimmäinen lausuntopyynnön linkki vie

ensimmäisen elokuvan, Lumotun lapsen tuotantoyhtiön suomenkieliselle ”pressi” -esittelysivulle. Toinen linkki vie toisen elokuvan, Luonnottaren suomenkieliselle etusivulle. Kolmas linkki vie toisen elokuvan tervetuloa-sivulle, jossa on elokuvan esittelykuva ja suomen- ja englanninkieliset klikattavat linkit elokuvan esittelysivuille.

19. Neljäs linkki on sama kuin ensimmäinen linkki. Viides linkki vie tuotantoyhtiön englanninkieliselle kotisivulle, jonka yläalaidassa on viiden sekunnin välein vaihtuvia kuvia muun muassa yhtiön tuottamista eri elokuvista mukaan luettuna pysäytyskuvat nyt kysymyksessä olevasta ensimmäisestä ja toisesta elokuvasta. Kuudes linkki vie englanninkielisen Vimeo-videopalvelun sivulle, joka on tyhjä ja sisältää ”This video is private”-ilmoituksen.
20. Hakijan vastauksessa on hyperlinkit kolmeen eri videopalvelun sivustoon. Vastauksen ensimmäinen, kaiken kaikkiaan seitsemäs linkki vie YouTube-internetvideopalvelun sivulle josta aukeaa kolmeminuuttinen esittelyfilmi, traileri, Luonnottar-elokuvasta. Kahdeksas linkki vie Vimeo-videopalvelun sivulle, josta aukeaa samoin Luonnottar-elokuvan traileri. Myös yhdeksäs linkki vie samaan esittelyfilmiin, joka on kyseisessä tapauksessa katsottavissa tvclip-videopalvelusivuston kautta.
21. Tekijänoikeuslain säännökset esittäjä tietojen suhteen ovat lähtökohtaisesti selkeät: kappaleen valmistamisen tai yleisön saataville saattamisen yhteydessä tulee teossuojaa nauttivan teoskappaleen tekijä tai tekijät ilmoittaa sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Elokuvan, sen osan tai pysäytyskuvan tarjonta internetsivustolla tai videopalvelussa on teoksen saattamista yleisön saataviin kappaleen välittämisenä yleisölle. Yllä mainitun tekijänoikeuslain säännöksen nojalla velvollisuus ilmoittaa tekijä koskee myös teoskynnyksen ylittäneen digilavastuksen tehnyttä animoijaa.
22. Velvollisuus ilmoittaa esittäjä ei kuitenkaan ole poikkeukseton tai kaikissa eri medioissa tai käyttöyhteyksissä identtinen, vaan tämä tieto tulee ilmoittaa siten kuin hyvä tapa vaatii. Joissakin tilanteissa ilmoitusvelvollisuudesta on ollut mahdollista poiketa, jos jollakin tietyllä alalla vallitseva hyvä tapa on vakiintunut sellaiseksi, ettei ilmoittaminen ole esimerkiksi käyttöympäristöön liittyvästä syystä tarpeen. Näin on ollut esimerkiksi mainoksissa tai yritysten toimintaa esittelevillä internetin kotisivuilla. Tietoverkkoympäristössä teosten erilaiset käyttötavat ovat moninaistuneet. Tällöin voi olla vaikeampaa määritellä, mikä on kullakin alalla vallitseva hyvä tapa (Harenko-Niiranen-Tarkela: Tekijänoikeus. 2016 s. 68-9).
23. Tässä tapauksessa ensimmäinen linkki vie tuotantoyhtiön Lumottu lapsi -elokuvaa esittelevälle suomenkieliselle ”pressi” -sivulle, josta löytyy erillisenä kohta ”Tekijät”. Kohtaa klikkaamalla pääsee elokuvan omalle tekijät-sivulle, jolla hakija mainitaan sekä virtuaalilavastajana että

animaattorina. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.

24. Toinen linkki vie Luonnotar-elokuvan suomenkieliselle etusivulle, josta löytyy erillisenä kohta ”Tekijät”. Kohtaa klikkaamalla pääsee elokuvan omalle tekijät-sivustolle, jossa hakija mainitaan sekä virtuaalilavastajana että animaattorina. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.
25. Kolmas linkki vie toisen elokuvan tervetuloa-sivulle, jossa on elokuvan esittelykuva ja suomen- ja englanninkieliset klikattavat linkit elokuvan esittelysivuille. Sieltä löytyvät tekijätiedot juuri edellä mainituin tavoin kyseessä olevasta elokuvasta. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.
26. Koska hakijan mainitsema neljäs linkki on sama kuin ensimmäinen linkki ja vie samalle sivulle, ei hakijan isyysoikeutta ole loukattu tässäkään tapauksessa.
27. Viides linkki vie tuotantoyhtiön englanninkieliselle kotisivulle, jonka ylälaudassa on viiden sekunnin välein vaihtuvia kuvia muun muassa yhtiön tuottamista eri elokuvista mukaan luettuina pysäytyskuvat nyt kysymyksessä olevasta ensimmäisestä ja toisesta elokuvasta. Vaikka täydellisiä tekijätietoja ei ole mainittu pysäytyskuvien osalta, velvollisuus ilmoittaa ei kuitenkaan ole poikkeukseton tai kaikissa eri medioissa identtinen, vaan tämä tieto tulee ilmoittaa siten kuin hyvä tapa vaatii, kuten edellä on mainittu. Näin on yleensä esimerkiksi mainoksissa tai yritysten toimintaa esittelevillä internetin kotisivuilla. Vaihtuvien pysäytyskuvien käyttö yrityksen kotisivuilla sen tuottamien elokuvien esittelytarkoituksessa ei loukkaa hakijan isyysoikeutta.
28. Koska yleisöllä ei ole pääsyä kuudennen linkin esille saattamaan sisältöön eikä myöskään tekijänoikeusneuvosto ole päässyt tutustumaan siihen, tekijänoikeusneuvosto ei anna kuudennesta linkitetystä, hakijan mainitsemasta sisällöstä lausuntoa.
29. Hakijan mainitsema seitsemäs linkki vie YouTube-internetvideopalvelun sivulle, josta aukeaa kolmiminuuttinen esittelyfilmi, traileri, Luonnotar-elokuvasta. Trailerin nimiketietojen ja niin kutsuttujen lataajan kanavatietojen alla on välittömästi englanninkielinen maininta ”lisätietoja” ja siinä hyperlinkki elokuvan kotisivuille, mistä myös täydellisemmät, hakijaa koskevat tekijätiedot löytyvät. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.
30. Kahdeksas linkki vie Vimeo-videopalvelun sivulle, josta aukeaa samoin Luonnotar-elokuvan traileri. Siellä samassa kohdassa kuin edellisessä, tosin ilman erillistä lisätiedot-mainintaa, löytyy linkki samaisille elokuvan

kotisivuille, josta myös hakijan tekijätiedot löytyvät. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.

31. Myös yhdeksäs linkki vie samaan esittelyfilmiin, joka on kyseisessä tapauksessa katsottavissa tvclip-videopalvelusivuston kautta. Kuten seitsemännessä kohdassa, trailerin nimiketien ja niin kutsuttujen lataajan kanavatietojen alla on välittömästi englanninkielinen maininta ”lisätietoja” ja siinä hyperlinkki elokuvan kotisivuille, mistä myös hakijan tekijätiedot löytyvät. Hakijan isyysoikeutta ei ole loukattu mainitsemalla hänet tekijänä tällä tavoin.
32. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että tapauksessa elokuvien hakijaa koskevat tekijätiedot on ilmoitettu hyvän tavan mukaisesti, vaikkei niistä olisi erikseen sovittu. Kun näin on menetelty, kyseessä ei ole hakijan moraalisten oikeuksien loukkaus.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Perttu Virtanen

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Olli Pitkänen, Jukka Helle, Maria Rehbinder, Satu Kangas, Aku Toivonen, Riikka Tähtivuori ja Pekka Sipilä.